

УДК 373.3.091"364"(045).

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ірина Шевчук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі, Уманський державний педагогічний Університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-6905-0116

E-mail: shevchukirina70@ukr.net

У статті розкрито особливості організації освітнього процесу в початковій школі в умовах воєнного стану, коли педагогічна діяльність набуває кризового та адаптаційного характеру.

У роботі акцентовано увагу на важливості поєднання традиційних і цифрових форм навчання – дистанційного, змішаного, асинхронного – з метою створення гнучкої системи освіти, здатної функціонувати за будь-яких зовнішніх обставин. Висвітлено роль учителя як організатора навчального процесу, психолога, наставника та фасилітатора, який створює безпечне освітнє середовище, підтримує емоційну рівновагу дітей і формує в них навички саморегуляції та стійкості до стресу.

Ключові слова: *початкова школа; воєнний стан; організація освітнього процесу; дистанційне та змішане навчання; цифрові технології; психолого-педагогічна підтримка; емоційна стабільність учнів; арт-терапія; казкотерапія; гуманістичний підхід; безпечне освітнє середовище; педагогічна адаптація; інноваційні освітні технології; взаємодія з батьками; психологічна стійкість дітей.*

ORGANIZATION OF EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN MARTIAL LAW CONDITIONS

Iryna Shevchuk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Professional Methods and Innovative Technologies in Primary School, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-6905-0116

E-mail: shevchukirina70@ukr.net

The article reveals the peculiarities of organizing the educational process in primary school under martial law, when pedagogical activity acquires a crisis and adaptive character. The main challenges facing a modern teacher in a situation of military operations are analyzed: ensuring the safety of participants in the educational process, maintaining the continuity of learning, preserving the psychological health of children and teachers, and establishing effective interaction with parents.

The paper focuses on the importance of combining traditional and digital forms of learning - distance, blended, asynchronous - in order to create a flexible education system capable of functioning under any external circumstances. The role of the teacher as an organizer of the educational process, psychologist, mentor and facilitator is highlighted, who creates a safe educational environment, supports the emotional balance of children and forms in them the skills of self-regulation and resistance to stress.

The potential of using innovative technologies (Google Classroom, Zoom, Classtime, LearningApps, Padlet) to support students' cognitive activity, ensure interactivity and emotional engagement during learning is revealed. The importance of psychological and pedagogical methods - art therapy, fairy tale therapy, relaxation exercises, "support circles" - as effective means of preserving the mental health of primary school children is shown.

It is concluded that the effective organization of the educational process in wartime requires a comprehensive approach that combines pedagogical skills, psychological competence and the teacher's readiness to act in conditions of uncertainty. Promising areas of further research are the development

of models of psychological support for students in crisis situations, improving the digital literacy of teachers and creating methodological recommendations for the implementation of the principles of humanistic education in martial law.

Keywords: *elementary school; martial law; organization of the educational process; distance and blended learning; digital technologies; psychological and pedagogical support; emotional stability of students; art therapy; fairy tale therapy; humanistic approach; safe educational environment; pedagogical adaptation; innovative educational technologies; interaction with parents; psychological resilience of children.*

Сучасна українська школа функціонує в умовах військових викликів, що докорінно змінили не лише організацію навчального процесу, а й підходи до виховання, психологічної підтримки та соціалізації дітей. Реалії воєнного часу зумовили потребу у створенні нової моделі освітнього середовища, здатного забезпечити безперервність навчання, емоційне благополуччя учнів і педагогічну підтримку родин.

Для педагогів початкової школи ця ситуація стала не лише професійним, а й моральним та психологічним випробуванням. Учителі виконують роль не тільки наставників, а й психологів, соціальних посередників, іноді навіть кризових менеджерів, які мають швидко реагувати на непередбачувані ситуації – повітряні тривоги, евакуації, переміщення учнів, втрату звичного навчального середовища.

Навчання дітей молодшого шкільного віку вимагає особливої уваги до збереження відчуття стабільності, безпеки й довіри. Молодші школярі мають ще недостатньо сформовані емоційно-вольові механізми саморегуляції, тому будь-який стресовий фактор може вплинути на їхню пізнавальну активність, концентрацію уваги, пам'ять і мотивацію до навчання. Саме тому педагоги мають організовувати навчальний процес так, щоб у ньому поєднувалися структурованість, підтримка та гнучкість.

Важливу роль відіграють змішані та дистанційні форми навчання, які стали ключовими інструментами забезпечення освітнього процесу в умовах небезпеки. Завдяки цифровим платформам (Google Classroom, Zoom, Meet, Classtime, LearningApps) педагоги підтримують контакт з учнями навіть під час евакуації чи вимушеного переміщення. Однак використання таких технологій потребує педагогічної майстерності, вміння зберігати емоційний зв'язок із дітьми, створювати атмосферу співпраці й довіри, навіть через екран.

Крім того, актуальним завданням сучасної школи є формування в дітей психологічної стійкості, вміння справлятися зі страхом, тривогою, невизначеністю. Педагог має не лише навчати, а й бути джерелом спокою, стабільності та надії. Це досягається через включення в освітній процес елементів арт-терапії, руханок, хвилинок довіри, коротких розмов про емоції, використання казкотерапії чи ігор, спрямованих на відновлення внутрішньої рівноваги.

Отже, сучасна українська школа в умовах війни перетворюється на простір підтримки, адаптації та розвитку, де ключовою фігурою залишається педагог. Його професійна гнучкість, емпатійність та здатність організувати безпечне й гуманістично орієнтоване освітнє середовище стають запорукою не лише успішного навчання, а й збереження дитинства в умовах надзвичайних обставин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації навчального процесу в умовах кризових ситуацій, зокрема під час воєнного стану, стала предметом активного дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Сучасні дослідження підтверджують, що забезпечення безперервності освіти в екстремальних умовах є не лише педагогічним, а й соціальним завданням, яке потребує комплексного підходу, інтеграції психолого-педагогічних, інформаційних і безпекових компонентів [2; 8].

Вагомий внесок у розроблення теоретико-методологічних засад освіти в умовах кризових викликів зробив В. Андрущенко, який підкреслює необхідність гуманістичної парадигми освіти, орієнтованої на людину, її морально-ціннісні орієнтири та духовну стійкість [11]. Учений зазначає, що освітній процес у період соціальних потрясінь повинен ґрунтуватися на принципах підтримки, довіри та педагогічного партнерства, які допомагають дитині адаптуватися до нових умов, не втрачаючи навчальної мотивації.

Н. Побірченко наголошує на необхідності створення системи психологічної підтримки дітей і педагогів, що особливо актуально в умовах війни. Науковиця вказує, що емоційна нестабільність, страх, тривожність і втома значно впливають на здатність дитини до навчання. Тому педагог має бути не лише джерелом знань, а й посередником між освітнім процесом і психологічним благополуччям учня [13]. У її працях наголошується на важливості комунікативних практик, емпатійного слухання, арт-терапевтичних методів і соціально-емоційного навчання як засобів відновлення внутрішнього балансу учнів.

У дослідженнях І. Воронової висвітлюється питання організації дистанційного навчання в початковій школі. Авторка розглядає переваги та виклики, пов'язані з використанням цифрових освітніх платформ, підкреслюючи значення адаптації методів і форм навчання до вікових особливостей молодших школярів. На її думку, цифрові технології можуть ефективно використовуватися для підтримання пізнавального інтересу дітей, проте лише за умови педагогічної доцільності, методичної грамотності та емоційної залученості вчителя [5].

С. Єрмаков у своїх працях розкриває потенціал інтерактивних технологій у розвитку мотивації учнів до навчання, зокрема під час дистанційних або змішаних форм освітнього процесу. Він наголошує, що інтерактивні методи (ігрове моделювання, онлайн-квести, колективні освітні проєкти) не лише сприяють засвоєнню навчального матеріалу, а й формують почуття колективної підтримки, співпраці, емпатії, що є надзвичайно важливим у стресових ситуаціях [7].

Дослідження О. Чебикіної доповнюють психолого-педагогічний аспект проблеми, адже авторка вивчає можливості використання арт-терапії та творчих практик у підтримці психоемоційного стану дітей. У її роботах підкреслюється, що навіть короткотривалі творчі вправи, ігрові паузи або художня діяльність допомагають дитині зняти напругу, відновити концентрацію уваги й сформувати позитивне ставлення до навчання [14].

Проблему формування безпечного освітнього середовища під час воєнного стану досліджує С. Бурсова, яка визначає основні напрями діяльності педагогічних колективів щодо створення умов фізичної, психологічної та інформаційної безпеки учнів. Науковиця наголошує, що безпечний простір – це не лише фізичний захист, а й довірливі стосунки між учасниками освітнього процесу, атмосфера підтримки та взаємоповаги, що дозволяє дитині почуватися впевнено навіть у нестабільних обставинах [4].

У зарубіжній педагогічній думці також значну увагу приділено проблемі освіти в умовах криз. Так, Р. Andersen аналізує досвід Скандинавських країн у забезпеченні безперервності освіти під час пандемії COVID-19, наголошуючи на важливості розвитку цифрової грамотності вчителів [15].

Ж. Thomas досліджує психологічні аспекти дистанційного навчання дітей молодшого віку, відзначаючи, що для збереження ефективності навчання потрібен баланс між цифровими технологіями та живим спілкуванням [16].

Аналіз наукових джерел свідчить, що в умовах війни система початкової освіти потребує гнучких, інноваційних і гуманістичних рішень. Науковці одноставно

визнають, що головним чинником стабільності освітнього процесу є особистість роботи учителя, його здатність адаптуватися до змін, використовувати сучасні технології та підтримувати дітей у періоди емоційних потрясінь [5; 6]. У цьому контексті педагог виступає не лише транслятором знань, а й фасилітатором безпечного, емоційно комфортного освітнього середовища.

Таким чином, огляд сучасних досліджень дає підстави стверджувати, що організація навчання учнів початкової школи в умовах воєнного стану потребує нової парадигми педагогічної діяльності – інтеграції знань із галузей психології, педагогіки, інформаційних технологій і соціальної роботи [2; 7; 8]. Саме міждисциплінарний підхід, підкріплений емпатією, професіоналізмом і творчістю вчителя, здатен забезпечити якісну освіту навіть у надзвичайних умовах.

Метою статті є всебічне розкриття педагогічних умов, психолого-педагогічних принципів та ефективних підходів до організації навчального процесу учнів початкової школи в умовах воєнного стану. У роботі ставиться завдання визначити оптимальні шляхи забезпечення безперервності освіти, адаптації навчального середовища до кризових умов, а також розкрити роль учителя як ключової фігури у створенні безпечного, підтримувального та гуманістично орієнтованого освітнього простору. Особлива увага приділяється питанням збереження психічного здоров'я та емоційної стабільності дітей, розвитку їхньої навчальної мотивації, соціальних компетентностей і почуття захищеності в умовах невизначеності. Метою є також узагальнення сучасного педагогічного досвіду, що сприяє підвищенню ефективності навчання в умовах воєнних викликів.

Головним завданням сучасного педагога є забезпечення безперервності навчання. В умовах постійних повітряних тривог і переміщення дітей необхідно створити гнучку систему освітнього процесу, що поєднує очне, дистанційне та змішане навчання. Згідно з методичними рекомендаціями МОН, освітній процес має бути адаптованим до психологічного стану дітей.

В умовах воєнного стану цифрові технології стали ключовим інструментом забезпечення безперервності навчального процесу, особливо у початковій школі, де важливо зберігати не лише пізнавальну, а й емоційну залученість дітей. Перехід до дистанційного та змішаного навчання актуалізував питання цифрової компетентності як учителів, так і учнів. Як зазначає І. Воронова, цифрові технології сьогодні виконують не лише комунікативну чи інформаційну функцію, а й виступають психолого-педагогічним засобом підтримки навчальної мотивації, взаємодії та розвитку критичного мислення [5].

Цифрові технології – це сукупність інструментів, ресурсів і сервісів, що забезпечують створення, обробку, зберігання та передавання інформації в електронному форматі. У сфері освіти вони дають змогу реалізувати принципи інтерактивності, мобільності та індивідуалізації навчання, що особливо важливо в умовах обмежених можливостей очної комунікації [1].

У період воєнного стану використання цифрових засобів навчання сприяє: організації навчання незалежно від місця перебування дитини; створенню безпечного освітнього середовища, де учень може продовжувати навчання навіть під час евакуації; розвитку самостійності та відповідальності учнів за власні результати; забезпеченню психологічного комфорту завдяки підтримці контакту з учителем і однокласниками.

Дослідження С. Єрмакова підкреслюють, що системне впровадження цифрових технологій у навчання молодших школярів підвищує рівень їх пізнавальної активності та дозволяє компенсувати обмеження очного спілкування завдяки візуалізації матеріалу, використанню мультимедійних ефектів і інтерактивних вправ [7].

Серед найбільш поширених освітніх платформ, які використовуються вчителями

початкових класів, – Google Classroom, Zoom, Padlet, LearningApps, Classtime, Kahoot, Mentimeter.

Google Classroom – універсальне середовище для створення й адміністрування навчальних курсів. Дає змогу організовувати завдання, оцінювання, обговорення, а також зберігати навчальні матеріали в Google Drive. Це сприяє структурованості навчального процесу й підвищує його прозорість.

Zoom забезпечує синхронну комунікацію у форматі відеоуроків, що дозволяє зберегти елемент живого спілкування, важливий для соціалізації дітей.

Padlet є цифровою «дошкою», на якій учні можуть колективно розміщувати думки, зображення, завдання чи результати спільних проєктів. Це розвиває командну роботу та комунікативні навички.

LearningApps використовується для створення інтерактивних вправ (пазлів, тестів, ігор), що сприяють закріпленню знань у цікавій, ігровій формі.

Classtime дозволяє проводити миттєве оцінювання та зворотний зв'язок, що підсилює формувальне оцінювання у режимі реального часу.

Як зазначає О. Андрєєва, поєднання різних типів платформ забезпечує комплексний розвиток когнітивних і комунікативних компетентностей молодших школярів, а також сприяє підвищенню емоційної привабливості навчання [1].

Для ефективного використання цифрових технологій у початковій школі необхідно враховувати вікові особливості сприйняття інформації дітьми 6-10 років. Молодші школярі швидко реагують на візуальні стимули, однак їхня концентрація уваги є нестійкою. Тому педагог має планувати уроки з урахуванням зміни активностей кожні 7–10 хвилин, поєднуючи рухливі, інтерактивні та творчі завдання [1].

Важливо, щоб цифрове навчання не перетворювалося на перевантаження дитини. Використання коротких навчальних відео, візуалізацій, гейміфікації та інтерактивних історій сприяє емоційному залученню учнів і водночас не перевтомлює їх.

Дослідниця Н. Побірченко наголошує на важливості збереження соціальної взаємодії, адже цифрове навчання має не ізолювати, а навпаки – сприяти розвитку співпраці між дітьми через групові проєкти, вікторини, віртуальні зустрічі [12].

Успіх цифровізації навчання безпосередньо залежить від цифрової компетентності педагога. Учитель має не лише володіти інструментами, а й розуміти їхню дидактичну цінність. Педагог стає модератором освітнього процесу, який створює умови для активного пізнання, співпраці, обміну думками.

Згідно з даними МОН України, ключовими складовими цифрової компетентності вчителя є: здатність використовувати цифрові ресурси для навчання, оцінювання та комунікації; уміння адаптувати контент до рівня учнів; критичне мислення щодо інформаційних джерел; дотримання принципів цифрової етики та безпеки [10].

У сучасній школі цифрові технології перестають бути лише допоміжним інструментом і стають повноцінним компонентом навчального середовища, що забезпечує інтеграцію освітнього контенту, міжпредметні зв'язки та розвиток творчого мислення молодших школярів.

Таким чином, використання цифрових технологій у початковій школі в умовах воєнного стану є необхідною умовою забезпечення якості освіти, її гнучкості та доступності. Цифрові платформи відкривають можливості для реалізації принципів дитиноцентризму, інтерактивності та партнерства між учнем і педагогом. Вони допомагають не лише продовжувати навчання в надзвичайних умовах, а й формують компетентності XXI століття – критичне мислення, креативність, комунікацію.

Військові події, які тривають в Україні, суттєво впливають на психоемоційний

стан дітей молодшого шкільного віку. У цей період формується базова емоційна стабільність, довіра до світу, відчуття безпеки та впевненості у власних силах. Втрата відчуття безпеки, зміна звичного соціального оточення, перебування у стресових умовах, часті евакуації чи тривале дистанційне навчання створюють серйозні психологічні виклики як для дитини, так і для вчителя.

Як зазначає Н. Побірченко, психоемоційна підтримка дітей в умовах війни є одним із ключових напрямів педагогічної діяльності, адже лише стабільний емоційний фон дозволяє дитині ефективно засвоювати навчальний матеріал. Учитель початкової школи має виступати не лише як транслятор знань, а й як наставник, який створює атмосферу турботи, довіри й підтримки [13].

У сучасних педагогічних підходах наголошується на важливості емоційно безпечного освітнього середовища. Йдеться про організацію навчального процесу таким чином, щоб дитина відчувала прийняття, мала можливість висловити свої почуття, отримати підтримку однолітків і педагога. У практиці початкової школи ефективними є такі психолого-педагогічні методи:

- вправи на релаксацію (дихальні техніки, спокійна музика, короткі паузи для відпочинку);
- арт-терапія (малювання, створення колажів, аплікацій, робота з кольором як засіб емоційного розвантаження);
- казкотерапія (обговорення історій із позитивним завершенням, що сприяють формуванню віри у добро);
- ігрові методи спілкування («емоційний мікрофон», «мій настрій сьогодні»), які допомагають дітям усвідомити та виразити власні емоції;
- віртуальні «кола підтримки» у дистанційному форматі – короткі онлайн-зустрічі, під час яких діти діляться своїми почуттями, розповідають про приємні події чи досягнення [2].

Важливим завданням педагога є виявлення сигналів емоційного виснаження: замкнутість, надмірна збудженість, апатія або агресія можуть свідчити про психологічну дестабілізацію. Як підкреслює О. Гончаренко, учитель має бути підготовленим до кризового спілкування з дітьми, уміти використовувати елементи психологічного першого реагування – спокійний тон, підтримувальні фрази, створення «зони безпеки» в класі або онлайн-середовищі [6].

У початковій школі доцільно впроваджувати інтегровані заняття з елементами емоційного інтелекту. Наприклад, під час уроків читання або «Я досліджую світ» можна обговорювати моральні дилеми, говорити про почуття персонажів, співпереживання, емпатію. Такі методи сприяють розвитку саморефлексії та допомагають дітям конструктивно переживати складні емоційні ситуації.

Особливу роль відіграє співпраця з батьками. Регулярна комунікація між учителем і родинами учнів допомагає своєчасно реагувати на зміни у поведінці дитини. Педагогу варто надавати батькам рекомендації щодо збереження психологічного комфорту вдома: створення стабільного режиму, зменшення інформаційного навантаження, залучення до спільних творчих або рухових занять.

У сучасних умовах ефективним засобом підтримки дітей є цифрові платформи психологічної допомоги (наприклад, «Розкажи мені» або «Психологічна підтримка дітей МОН України»). Вони дають змогу вчителям і батькам отримувати поради фахівців, проводити дистанційні консультації, використовувати тренінгові матеріали.

Таким чином, психологічна підтримка молодших школярів в умовах війни має ґрунтуватися на принципах гуманізму, емпатії, індивідуального підходу та партнерської взаємодії. Вчитель є ключовою фігурою у створенні простору стабільності, у якому дитина відчуває себе захищеною, потрібною та здатною

розвиватися попри зовнішні труднощі. Збереження позитивного емоційного стану учнів – запорука не лише їхнього навчального успіху, а й формування психологічної стійкості майбутнього громадянина.

У кризових умовах, зокрема під час воєнного стану, роль сім'ї у підтримці навчальної діяльності дітей початкової школи значно зростає. Батьки стають не просто спостерігачами освітнього процесу, а активними партнерами школи, які допомагають створити позитивний мікроклімат для навчання та емоційного розвитку дитини [1; 2].

Учитель виконує роль координатора освітнього процесу, який налагоджує системну взаємодію з батьками. Це включає:

- регулярні консультації щодо навчальних програм та очікуваних результатів;
- інструктаж з організації домашнього навчального простору;
- рекомендації щодо режиму дня, перерв, фізичних активностей та відпочинку;
- поради щодо психологічної підтримки дитини, зокрема при стресових ситуаціях чи тривозі.

Безпечне середовище у початковій школі включає фізичний, психологічний та соціальний аспекти безпеки. Фізична безпека передбачає наявність укриттів у школі, планів евакуації та навчання дітей основам поведінки під час повітряних тривог. Психологічна безпека забезпечується створенням атмосфери підтримки та довіри в класі, де дитина може відкрито висловлювати емоції та отримувати допомогу від учителя й однолітків.

Соціальний аспект включає підтримку співпраці та взаємодії між учнями, батьками і педагогами. С. Бурсова підкреслює, що формування безпечного середовища у школі безпосередньо впливає на мотивацію до навчання та рівень емоційної стабільності дітей, особливо у стресових умовах [4].

Для ефективної співпраці учитель може застосовувати такі підходи:

1. Регулярні комунікаційні сесії – зустрічі або онлайн-консультації з батьками, де обговорюються успіхи дитини, труднощі та рекомендації щодо підтримки навчального процесу.

2. Методичні поради – надання батькам рекомендацій щодо створення зручного робочого місця, оптимального освітлення, організації часу для виконання завдань та відпочинку.

3. Психологічна підтримка – навчання батьків прийомам зниження тривожності дитини, використанню простих релаксаційних технік та методів емоційного розвантаження.

Крім того, важливо навчати батьків спільного реагування на стресові ситуації, наприклад під час повітряних тривог або евакуації. Координація дій школи та сім'ї забезпечує почуття безпеки у дитини, що є передумовою для ефективного навчання та збереження психоемоційного здоров'я.

Ефективна взаємодія з батьками передбачає не лише обмін інформацією, а й формування спільної ціннісної та емоційної бази, де педагог і сім'я діють як партнерські суб'єкти. Такий підхід дозволяє: підвищити довіру дитини до дорослих; зменшити рівень тривожності та страхів; сприяти формуванню позитивної самооцінки та соціальної адаптації.

У кризових умовах роль батьків у підтримці навчальної дисципліни, розвитку самостійності та мотивації дитини стає критичною. Як наголошує UNICEF, сім'я є першою ланкою підтримки дитини, яка допомагає зберегти стабільність її емоційного стану та відчуття безпеки [17].

Отже, ефективна взаємодія школи та сім'ї в умовах війни забезпечує комплексний підхід до розвитку і навчання дітей, формує стійкість, безпеку та позитивний мікроклімат у навчальному середовищі. Учитель стає координатором цього

процесу, спрямовуючи батьків на створення стабільного, підтримуючого середовища, що сприяє не лише академічним успіхам, а й емоційній стійкості молодших школярів.

Організація навчання учнів початкової школи в умовах воєнного стану є складним, багатограним процесом, що потребує поєднання педагогічної майстерності, психологічної культури та цифрової компетентності. Ефективна модель навчання передбачає використання змішаних форматів, постійну психологічну підтримку дітей, гнучке планування та взаємодію з батьками.

Актуальність теми організації навчання учнів початкової школи в умовах воєнного стану зумовлює необхідність системного розвитку наукових досліджень у цій сфері. Сучасні реалії свідчать, що освітній процес у кризових умовах потребує не лише оперативних рішень, а й науково обґрунтованих методик, які забезпечують сталість навчання, психологічну безпеку та розвиток компетентностей учнів [1; 2].

Одним із перспективних напрямів досліджень є розробка методичних рекомендацій щодо формування психологічної стійкості молодших школярів. Це передбачає системне вивчення ефективних практик релаксації, арт-терапії, ігрових та інтерактивних методик, а також способів інтеграції цих практик у щоденний освітній процес. Дослідження мають оцінювати не лише короткостроковий ефект, а й довгострокові результати щодо розвитку емоційної стабільності, саморегуляції, адаптивності та здатності до самостійного вирішення конфліктних чи стресових ситуацій [4].

Другим важливим напрямом є вивчення впливу цифрових технологій на якість навчання в умовах воєнного стану. Популярність дистанційного та змішаного навчання потребує комплексного аналізу: ефективності інтерактивних платформ (Google Classroom, Padlet, LearningApps, Classtime) для формування ключових компетентностей; впливу цифрових інструментів на пізнавальну активність та мотивацію учнів; оптимізації тривалості уроків і змістового наповнення, що враховує вікові особливості дітей 6-10 років; взаємодії учнів між собою та з учителем у віртуальному середовищі.

Як показують міжнародні дослідження (P. Andersen, J. Thomas), цифрові технології можуть слугувати не лише засобом передачі знань, а й інструментом розвитку критичного мислення, творчих навичок та емоційної компетентності. Водночас необхідно вивчати ризики перевантаження, емоційного вигорання та соціальної ізоляції, аби розробляти рекомендації для їх мінімізації [15; 16].

Ще одним перспективним напрямом є аналіз ефективності комплексних моделей змішаного навчання та інтеграції психологічної підтримки у навчальний процес. Дослідження можуть зосереджуватися на поєднанні дистанційних технологій із арт-терапевтичними, релаксаційними та ігровими методиками. Такий підхід дозволить оцінити, наскільки комплексна система підтримки забезпечує стабільність емоційного стану учнів, розвиток пізнавальної активності та навчальної мотивації [7].

Особливу увагу слід приділити аналізу ролі батьків як партнерів освітнього процесу, зокрема їх впливу на емоційну та когнітивну адаптацію дітей. Це передбачає дослідження механізмів ефективної взаємодії сім'ї та школи, розробку рекомендацій щодо організації домашнього навчального простору, режиму дня, форм психологічної підтримки та контролю навчальної діяльності [7].

Таким чином, подальші дослідження повинні охоплювати психолого-педагогічні, технологічні та соціально-організаційні аспекти навчання дітей у кризових умовах. Це дозволить створити науково обґрунтовані методики, які забезпечать гармонійний розвиток особистості, стійкість до стресу та високу якість освіти, навіть у складних соціальних і воєнних обставинах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андреева О. Фітнес і цифрові технології як інноваційні засоби розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Освітологічний дискурс*. 2023. №2. С.25–52.
2. Андрущенко В. Освіта в умовах кризових викликів: гуманістичний контекст. Київ: Педагогічна думка. 2022. 214с.
3. Бурсова С. Інтерактивні підходи до розвитку пізнавальної активності молодших школярів. *Психолого-педагогічні студії*. 2023. №1. С.33–41
4. Бурсова С. Сучасні освітні технології у формуванні безпечного шкільного середовища. *Освітологічний дискурс*. 2022. №3. С.59–64
5. Воронова І. Дистанційне навчання в початковій школі: досвід і перспективи. *Педагогічний дискурс*. 2022, №1. С.21–28
6. Гончаренко О. В. Кризова педагогіка: практичні аспекти роботи з дітьми під час війни. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 4. С.12–20
7. Єрмаков С. Інтерактивні та змішані технології як засіб підтримки навчання молодших школярів. *Молодь і ринок*. 2023. №6. С.47–53
8. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в умовах військового стану. Київ, 2023. 36с.
9. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо використання інтерактивних інструментів у змішаному навчанні. Київ, 2024. 28с.
10. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів у закладах освіти. Київ, 2023.40с.
11. Побірченко Н. Психологічна підтримка дитини в умовах стресу. Харків: Основа, 2023.112с.
12. Побірченко Н. Психологічна підтримка дитини у процесі цифрового навчання. Харків: Основа, 2023.128с.
13. Побірченко Н. Г. Психологічна підтримка дитини в освітньому середовищі війни. *Педагогічні науки*. 2022. № 3.С.73–79
14. Чебикіна О. Арт-терапія в системі емоційної підтримки дітей під час війни. *Психологічна наука і освіта*. 2023. №2. С.91–98
15. Andersen P. Digital Pedagogy in Crisis: Lessons from Scandinavian Schools. *Journal of Education Studies*. 2021.
16. Thomas J. Children's Learning and Emotional Well-being in Remote Education. *International Journal of Primary Education*. 2022.
17. UNICEF. Supporting Children in Emergencies: Guidance for Teachers. New York, 2023.

REFERENCES:

1. Andrieieva, O. (2023). Fitness and digital technologies as innovative tools for the development of primary school children. *Osvitohichnyi dyskurs*, (2), 25–52 [Educational Discourse] [in Ukrainian].
2. Andrushchenko, V. (2022). Education in the context of crisis challenges: a humanistic approach. Kyiv: Pedahohichna dumka. [in Ukrainian].
3. Bursova, S. (2023). Interactive approaches to the development of cognitive activity of primary school pupils. *Psykhologo-pedahohichni studii*,(1), 33–41 [Psychological and Pedagogical Studies] [in Ukrainian].
4. Bursova, S. (2022). Modern educational technologies in the formation of a safe school environment. *Osvitohichnyi dyskurs*, (3), 59–64 [Educational Discourse].
5. Voronova, I. (2022). Distance learning in primary school: experience and perspectives. *Pedahohichnyi dyskurs*, (1), 21–29 [Pedagogical Discourse] [in Ukrainian].
6. Honcharenko, O. V. (2023). Crisis pedagogy: practical aspects of working with children during the war. *Osvitohichnyi dyskurs*. (4), 12-20 [Educational Discourse], (4). [in Ukrainian].
7. Yermakov, S. (2023). Interactive and blended learning technologies as tools for supporting primary school education. *Molod i rynok*. (6), 47–53 [Youth and the Market]. [in Ukrainian].
8. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). Methodological recommendations for organizing the educational process under martial law. Kyiv.
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). Methodological recommendations on the use of interactive tools in blended learning. Kyiv.
10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). Methodological recommendations for the implementation of digital tools in educational institutions. Kyiv.
11. Pobirchenko, N. (2023). Psychological support for children under stress. Kharkiv: Osнова. [in Ukrainian].
12. Pobirchenko, N. (2023). Psychological support for children in digital learning. Kharkiv: Osнова. [in Ukrainian].

13. Pobirchenko, N. H. (2022). Psychological support for children in the educational environment during the war. *Pedahohichni nauky*. (3), 73–79 [Pedagogical Sciences] [in Ukrainian]
14. Chebykina, O. (2023). Art therapy in the system of emotional support for children during the war. *Psykhologichna nauka i osvita*.(2), 91–98 [Psychological Science and Education]. [in Ukrainian].
15. Andersen, P. (2021). Digital pedagogy in crisis: Lessons from Scandinavian schools. *Journal of Education Studies*. [in English]
16. Thomas, J. (2022). Children's learning and emotional well-being in remote education. *International Journal of Primary Education*. [in English].
17. UNICEF. (2023). Supporting children in emergencies: Guidance for teachers. New York: UNICEF. [in English].